

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Referuntur sententiæ, & vera eligitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

objectum primarium divinæ cognitionis, creaturæ autem objectum secundarium: Sed cognitio prior intelligitur terminata ad objectum primarium, quàm ad secundarium, cum hoc ratione illius terminet cognitionem: Ergo cognitio divina prior intelligitur terminata ad Dei essentiam, quàm ad creaturas possibles.

Hoc argumentum confirmant, eò quòd principium infinitum movens ad duos terminos, quorum unus finitus est, & alter infinitus, prius ad infinitum quàm ad finitum moveat, ut pote cum infinitus sit illi magis connaturalis: Sed divina essentia, ut secundans intellectum Patris, est principium infinitum movens ad dictionem Verbi, quòd est terminus finitus, & ad cognitionem creaturatum, quæ sunt aliquid finitum: Ergo prius movet ad dictionem Verbi, quàm ad cognitionem creaturatum, & consequenter dicitio Verbi prior est cognitione creaturatum.

Ad objectionem respondeo, negando Majorem. Ad probationem, concessa Majori, distinguo Minorem, illamque concedo de prioritare à quo virtuali objectiva; nego autem de prioritare in quo, etiam rationis, quando objectum secundarium essentialiter cum primario connectitur, & ad illius comprehensionem requiritur illius cognitio; qualiter in præsentì contingere constat ex dictis. Unde

Ad confirmationem, distinguo Majorem: Principium infinitum movens ad duos terminos &c. prius ad infinitum quàm ad finitum movet: Si ad quod comprehensionem cognitio termini finiti necessaria non sit, concedo Majorem. Si ad ejus comprehensionem termini finiti cognitio requiritur, nego Majorem. Unde cum Verbum divinum ex cognitione comprehensiva essentia procedat, & essentia ut generis vices speciei intelligibilis, & prior intellectum divinum, ut est in Patre, ad dictionem seu productionem Verbi secundat, comprehendì nequeat, nisi creaturæ possibles in illa ut in causa cognoscantur; dicitio seu productio Verbi in Deo, non est prior cognitione creaturatum possibilem, sed potius possibilem, cognita in essentia divina tanquam in causa, prioritare à quo productionem Verbi præcedunt.

Arguant rursus Scoti Discipuli: Spiritus Sanctus non procedit ex amore creaturatum possibilem: Ergo nec Verbum ex illarum cognitione. Antecedens est certum, & constabit ex dicendis disputatione sequenti: Consequentiam verò non aliter probant, quàm ex paritate rationis.

Sed negatur illa Consequentia & paritas. Ratio dilectissima est, quia omnipotentia divina, ut comprehensa in ratione cognoscibilis, cum creaturis possibilem necessarìo connectitur; eò quòd de conceptu comprehensionis sit terminari ad objectum, cognoscendo quidquid est in illo cognoscibile, creaturæ autem possibles sunt cognoscibiles in omnipotentia Dei. Hæc verò ut amabilis, etiam amore comprehensivo, non connectitur cum creaturis possibilem: quia in illo statu non sunt capaces terminandi amore divinum, ut in

Tract. de Voluntate Dei ostensum est: De ratione in objecto amato quidquid in illo, & ratione illius, diligibile est. Sed de hoc rursus redibit sermo disputatione sequenti.

Dices, Omnipotentia divina ut cognoscibilis, non connectitur essentialiter cum creaturis possibilem in particulari, sed solum cum ente creatibili & possibile ut sic; Ergo non valet assignatum

Tom. II.

discrimen. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nulla potentia ut cognoscibilis, per se connectitur cum termino materiali, sed tantum cum formali: At ens creabile ut sic est terminus formalis divinæ omnipotentia, creaturæ verò in particulari sunt terminus tantum materialis illius: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Antecedens: Omnipotentia divina ut cognoscibilis solum quoad dicitivè non connectitur cum creaturis possibilem in particulari, concedo Antecedens. Ut cognoscibilis non solum quidditivè, sed etiam comprehensive, qualiter cognoscitur ab intellectu divino, nego Antecedens. Ad cuius probationem similiter dicendum est, ad cognitionem quidditivam potentia sufficere cognitionem termini vel objecti formalis: ad comprehensionem verò requiri cognitionem omnis termini, vel objecti, etiam materialis, in illa contenti.

ARTICULUS III.

An Verbum divinum per se procedat ex cognitione futurorum?

§. I.

Referuntur Sententia. & vera eligitur.

IN hujus difficultatis resolutione triplex versatur sententia. Prima absolute affirmat Verbum divinum ex cognitione futurorum procedere. Sic Valentia *quæst. 8. de Trinit. puncto 2. Rujz disp. 63. sect. 4. & Zuniga disp. 9. dub. 7.*

Secunda docet illud per se procedere ex cognitione futurorum contingentium sub conditione, secus verò futurorum in statu absoluto. In hanc sententiam inclinare Molinam circa hunc articulum, testatur Arribal; illamque tueri debent omnes scientia media assertores, si velint loqui consequenter ad sua principia, ut patebit ex infra dicendis.

Tertia defendit, Verbum divinum ex nullius futuri cognitione procedere. Hanc tenent communiter nostri Thomistæ, quos sequuntur plures ex Recentioribus, cum quibus

Dico primò, Verbum divinum ex cognitione futurorum absolutorum per se non procedere.

Hanc conclusionem probant aliqui, ex eo quòd processio Verbi est prior in Deo decreto libero, & scientia visionis, per quam Deus futura absoluta cognoscit. Hæc tamen ratio non videtur efficax; quia actus notionales & necessarii non sunt priores liberis, prioritare in quo (in ordine tantum ad intellectum divinum) sed solum prioritare à quo, ut frequentius docent nostri Thomistæ in materia de scientia Dei, & eruditè probant Salmanticensis in Tractatu de Scientia Dei; prioritare autem à quo, cum non sit prioritas existentia, aut durationis, sed solum causalitatis, vel originis, non impedit coexistentiam extremorum, nec rationem notitia intuitiva, ut supra docuimus: Ergo quòd processio Verbi sit prior in Deo decreto libero, & scientia visionis, non obstat quin futurorum cognitio per se concurret ad Verbi productionem.

Confirmatur; Cognitio ex qua Verbum procedit, prius prioritare à quo terminatur ad Filium, quàm ad Spiritum Sanctum; & prius ad essentiam & attributa, quàm ad creaturas possibles; & tamen hæc prioritas non obstat, quin Verbum ex

H h 2

cogni-

69.

70.

71.

Disp. 7. dubio 4.

Art. 1. §. ult. mo.

72.

cognitione Spiritus Sancti, & creaturarum possibilitatem per se procedat, ut articulis precedentibus ostentum est: Ergo quod actus necessarii, prioritate à quo libera Dei decreta, & rerum futuritionem præcedant, non impedit quin Verbum ex futurorum cognitione procedat. Hæc ergo ratione prætermittam.

73. Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Cùm processio Verbi sit absolute necessaria, non satis est, ut aliquod objectum per se ad illam concurrat, quòd illud sit cognoscibile, & de facto cognoscatur ab intellectu divino, in eo signo, in quo Verbum procedit; sed insuper requiritur, quòd sit absolute necessarium, seu quòd habeat necessariam connexionem cum essentia divina, quæ est objectum primatum & formale intellectus divini: Sed futura contingentia (supposito etiam libero divini voluntatis decreto, à quo futuritionem habent) non sunt simpliciter & absolute necessaria, sed tantum secundum quid, & ex suppositione decreti, nec habent necessariam connexionem cum divina essentia, ut ex se patet: Ergo Verbum divinum ex illorum cognitione non procedit.

74. Confirmatur: Illud per se ad productionem Verbi divini non concurrat, quod si auferretur, Verbum maneret omnino invariatum, & ejusdem rationis ac antea: Sed sublata à Deo futurorum contingentium cognitione, Verbum divinum omnino invariatum subsisteret: Ergo illa per se ad ejus productionem non concurrat. Major patet, Minor verò suadetur primò ex Anselmo in monol. cap. 30. ubi sic ait: *Sive Deus cogitetur nullà alià existente essentia, sive aliis existentibus, necesse est Verbum illius coæternum illi, esse cum ipso.* Et cap. 31. *Si nihil unquam aliud esset, nisi summus ille Spiritus, ratio tamen cogit. Verbum illud quo se dicit, ex necessitate esse.* Ubi aperte docet Anselmus, etiam si nihil esset futurum, Verbum divinum omnino invariatum mansurum. At si nihil esset futurum, nullus futuri cognitio esset in Deo: Ergo sublata in Deo futurorum contingentium cognitione, Verbum divinum omnino invariatum subsisteret.

Secundò probatur eadem Minor: Divina voluntas ex suppositione quòd creaturæ sint futuræ, non immutatur, aut aliter se habet, ac se haberet ex suppositione quòd non essent futuræ; decretum enim à quo res habent futuritionem, nullam in voluntate Dei inducit mutationem. At divinà voluntate invariata manente, debent etiam intellectus Dei, & Verbum per illum productum, invariata subsistere; quia propter naturalem sympathiam, & summam colligationem voluntatis & intellectus Dei, nec non Verbi per illum producti, nequit aliqua variatio intrinseca esse in aliquo istorum, nisi alia etiam intrinsece varientur: Ergo sublata à Deo futurorum contingentium cognitione, Verbum divinum omnino invariatum subsisteret.

75. Probatur secundò conclusio: Ut Verbum ex cognitione futurorum procederet, deberet hæc scientia prius origine convenire Patri, quàm Verbo: Sed prius origine Patri convenire non potest: Ergo nec Verbum ex futurorum cognitione procedere. Major patet, Minor probatur. Cùm scientia futurorum sit innixa decreto, ut in Tractatu de scientia Dei probatum est, eodem modo de illa philosophandum est, ac de ipso decreto: Sed libera divini voluntatis decreta, prius origine non conveniunt Patri, sicut enim actiones ad extra sunt

Disp. 4.
Art. 6.

A toti Trinitati communes, ita & decreta libera indivisa sunt, & tribus personis communia, ac proinde non prius uni quàm alteri competunt: Ergo pariter scientia liberorum, innixa decreto, ac in eo fundata, non convenit prius Patri quàm Filio.

Tertiò suaderi potest conclusio ex fundamentis articulo præcedenti statutis. Illud solum per se ad Verbi productionem concurrat, quod per se essentialiter requiritur, ut cognitio ex qua procedit sit infinita & comprehensiva: Sed ad hoc essentialiter non requiritur, quòd ad futura contingentia terminetur: Ergo Verbum non procedit per se ex illorum cognitione. Major patet supra dictis, Minor verò probatur. Ut Deus se ipsam comprehendat, sufficit quòd potestatis suæ penetrat suam omnipotentiam, & in illa cognoscatur quidquid per illam potest pro ducere; nec per se requiritur quòd cognoscatur futura, aliàs si Deus decrevisset nullam creaturam producere (in qua si nulla creatura esset futura, ac proinde non esset in Deo cognitio futurorum) non posset se ipsum comprehendere, quod est absurdum.

Respondet Ruiz ubi supra: Quòd etiam ad cognitionem comprehensivam Dei, absolute & simpliciter non requiritur cognitio creaturarum futurarum, bene tamen ex suppositione quòd sint futuræ, & ideo ex suppositione decreti, à quo res habent futuritionem, Verbum per se ex futurorum cognitione procedere.

Sed hæc responsio vim argumenti non infirmit: Quia, ut dicebamus, illud solum per se ad Verbi productionem potest concurrere, quod per se & essentialiter requiritur, ut cognitio ex qua procedit sit infinita & comprehensiva: Ergo si cognitio futurorum ad cognitionem comprehensivam Dei absolute & simpliciter non requiritur, sed tantum per accidens, & ex suppositione decreti, & futuritionis rerum, cognitio futurorum ad productionem Verbi per se non potest concurrere, sed ad illam merè per accidens & concomitantè se habet. Addo quòd, cùm productio Verbi divini sit simpliciter & absolute necessaria, per se non potest pendere ex aliqua suppositione libera & contingentia, qualis est suppositio divini decreti, & futuritionis rerum.

Dico secundò: Verbum divinum non procedere per se ex scientia futurorum conditionalium: si tamen in Deo admittatur scientia media, seu cognitio futurorum conditionalium, à decreto independens, illòque anterior, negari non potest Verbum divinum ex illorum cognitione procedere.

Prima pars hujus conclusionis patet ex dictis in præcedenti: Verbum enim divinum, cùm sit in sua entitate omnino necessarium, nec possit esse in Deo, ex aliqua scientia libera, & que potest absolute Deo non convenire, non potest per se procedere: Sed cognitio futurorum conditionalium conditionalium est omnino libera (cùm liberum divini voluntatis decretum, non minus quàm scientia futurorum absolute, supponat) & potest absolute Deo non convenire, ut in Tractatu de scientia Dei ostentum est: Ergo Verbum divinum ex illa per se non procedit.

Alterà verò pars breviter suadetur: Ut aliquod objectum per se ad Verbi productionem concurrat, duo tantum requiruntur, nempe quòd sit cognoscibile in eo signo in quo Verbum procedit, & quòd sit absolute necessarium: Sed utrumque convenit futuris conditionalibus, si illa sit futura ante decretum & prædestinationem divini voluntatis: Ergo

Ergo admittit scientiam mediā, sequitur Verbum a
divinum ex futurorum cognitione procedere.
Major patet, Minor etiam quantum ad primam
partem est evidens: quia in signo antecedenti de-
cretum concipiuntur actus notionales & necessa-
ria, & consequenter processio Verbi: Ergo si in
signo res contingentes sint sub conditione fu-
tura, & habeant veritatem objectivam determi-
nata, ut docent assertores scientiæ mediæ sunt
cognoscibiles ut futura ab intellectu divino, in eo
signo in quo Verbum a Patre procedere intelli-
gitur.

Quantum verò ad secundam partem (quòd ni-
mirum futura conditionata sint absolute necessa-
ria, si independentè à divino decreto, & in signo
rationis illud antecedente, sint determinatè futu-
ra) fuisse probata est conclusio in Tractatu de Sci-
entia Dei. Tum quia jam erunt futura ante pri-
mum principium, & primam radicem totius li-
bertatis & contingentiæ, atque ex vi & natura
oppositionis contradictoriæ, quæ est causa neces-
saria necessitate absolutâ: Tum etiam, quia erunt
futura pro omni signo & instanti imaginabili, ut
ibi dem latè expendimus: Ergo admittit in Deo
scientiæ mediâ, negari non potest, Verbum ex
futurorum conditionatorum cognitione proce-
dere. Unde Molina qui hoc admittit (ut testatur
Aretubal) magis consequenter ad sua principia
philosophatur, quàm alii defensores scientiæ me-
diæ, qui hoc negant.

§. II.

Solvuntur argumenta in contrarium.

Contra præcedentes conclusiones obijciunt in
primis Adversarii testimonium Augustini 15.
de Trinit. cap. 13. & 14. ubi docet Verbum divi-
num esse de omnibus quæ sunt in scientia Dei. Et
D. Thomæ hic art. 2. ad 3. assertentis quòd Pater in-
tellegendo se, & Filium, & Spiritum Sanctum, & omnia
alia quæ in ejus scientia continentur, concipit Verbum.
Atque creaturæ, non solum ut possibiles, sed etiam
ut futura, in scientia Dei continentur: Ergo Ver-
bum non solum ex cognitione possibilium, sed
etiam ex scientia futurorum procedit.

Ad Augustinum respondeo, Verbum divinum
esse de omnibus quæ sunt in scientia Dei, etiam
de contingentibus: repræsentat enim non solum
possibilia, sed etiam futura; quamvis non sit or-
tum ex futurorum scientia, sed illa merè con-
comitantè & veluti accidentaliter ad ejus produ-
ctionem se habeat.

Ad D. Thomam dicatur, illum ibi loqui de
scientia Dei naturali & necessaria, quæ scientia
simpliciter intelligitur appellatur, quæ non se exten-
dit ad res contingentes & futuras, sed tantum
ad possibilia terminatur.

Neque obstat quòd idem S. Doctor infra qu.
37. art. 2. ad 3. ait, Patrem dicere omnia Verbo,
sicut diligit omnia Spiritu Sancto; ex quo infert
Zoniga, ipsum intelligendum esse de scientia fu-
turorum & existentium, ad quæ dilectio, ex qua
Spiritus Sanctus procedit, terminatur. Nam illa
comparatio D. Thomæ non debet tenere quan-
tum ad omnia: alias sequeretur quòd Verbum ex
scientia possibilium non proderet, eò quòd Spi-
ritus Sanctus, ut disputatione sequenti ostende-
mus, ex illorum amore non procedat) sed valet
solum quantum ad hoc, quòd dictio quæ Ver-
bum producit, ad futuræ & existentia termina-

tur, sicut & dilectio ex qua Spiritus Sanctus pro-
cedit: quamvis hæc terminatio, nec ad Verbi pro-
ductionem, nec ad processionem Spiritus Sancti
per se concurrat, sed ad utramque merè concomi-
tantly se habeat.

Obijciunt secundo, Verbum per se in quarto
modo procedit ex cognitione comprehensiva es-
sentiæ: At hæc, supposito decreto de creaturis fu-
turis, per se petit terminari ad illas: Ergo tali de-
creto supposito, Verbum per se procedit ex no-
titiis futurorum. Major est certa, Minor proba-
tur. Comprehensio est cognitio objecti, & omni-
um quæ in illo sunt cognoscibilia: At supposito
decreto de existentia futurorum, illa sunt cogno-
scibilia in essentia divina: Ergo tali decreto sup-
posito, comprehensio essentiæ per se petit termi-
nari ad futura.

Confirmatur: Verbum debet in actu secundo
exprimere ac repræsentare omnia objecta, quæ
ab essentia divina, ut habet rationem speciei in-
telligibilis, & principii quo divinæ intellectio-
nis, veluti in actu primo repræsentantur: Sed
supposito decreto, essentia divina ut gerens vices
speciei intelligibilis, & ut habet rationem princi-
pii quo divinæ intellectio- nis, est per se repræ-
sentativa non solum rerum possibilium, sed eti-
am futurarum: Ergo supposito decreto, Verbum
non solum possibile, sed etiam futura per se re-
præsentat.

Ad objectionem respondeo, distinguendo Ma-
jorem ex cognitione comprehensiva essentiæ, ut
terminata ad objecta necessaria, seu cum ipsa
essentia divina necessariò connexa, concedo Ma-
jorem: ut terminata ad objecta libera, & cum es-
sentiæ divina necessariò non connexa, nego Ma-
jorem. Unde cum essentia divina sit necessariò
connexa cum creaturis possibilibus non verò
cum futuris, cognitio comprehensiva illius per
se petit ad possibilia, non verò ad futura contin-
gentia terminari.

Vel secundo responderi potest, concessâ Ma-
jori, negando Minorem: ad cujus probationem,
distinguo Majorem. Comprehensio est cognitio
objecti, & omnium quæ in illo sunt cognosci-
bilia, per se & ratione alicujus formalitatis neces-
sariæ, concedo Majorem. sed er accidens, & ratio-
ne alicujus suppositionis, aut formalitatis libera
& contingentis, nego Majorem. Similiter di-
stinguo Minorem: supposito decreto futura sunt
cognoscibilia in essentia, ratione alicujus forma-
litis necessariæ, nego Minorem. Ratione alicujus
formalitatis aut suppositionis libera & con-
tingentis, concedo Minorem, & nego Conse-
quentiam. Solutio patet ex supra dictis: ad com-
prehendendam enim aliquam potentiam, sufficit
quòd cognoscantur objecta, quæ per se & necessa-
riò in illa continentur, nec requiritur quòd illa ad
quæ per accidens & contingentè se extendit, ar-
tingantur. Unde, ut supra dicebamus, si Deus de-
crevisset nihil ad extra producere, nihil ut futu-
rum cognosceret, & tamen perfectissimè suam
omnipotentiam comprehenderet, videndo infi-
nitas creaturas posibles, quæ in illa ut in causa
eminentissimo modo continentur.

Ad confirmationem, concessâ Majori, negan-
da est Minor: cum enim res ut futura, non sint
cum divina omnipotentia necessariò connexæ,
sicut creaturæ ut posibles, essentia divina, ut
habet rationem speciei intelligibilis, & principii
quo divinæ intellectio- nis, non est per se repræ-
sentativa futurorum contingentium, sed per ac-
cidens